

יריעות

שנת ה'תקל"ח

מושב בני ברק אדר מרביץ בשמחה

מחפז הקדוש
"זרע שמשון"
לרבי שמשון חיים נחמני זיע"א

“ועשו ארון עצי שטים” פרש"י ג' ארזות עשה בצלאל וכו'. מקשים העולם אם תקב"ה לא צוה לו אלא א' של עץ מצפה זהב כדכתיב "ועשו ארון עצי שטים וצפית אותו וכו' מבית ומחוץ תצפנו" למה עשה הוא ג' ארזות? וי"ל דכפ"ה דיומא אמרינן כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם, שנאמר "מבית ומחוץ תצפנו" ובצלאל היה יודע שהארון שהוא הקלי שבתוכו גנוזים הלוחות היה הגמיה ומשל לתלמיד חכם שבו גנוזה התורה ומשום הכי ראה בהקמתו שאין מן הראוי לעשות ארון עץ ולצפות אותו זהב והואיל שצפוי הכלים הוא במל לגבי הקלי כמו שפסק הרמב"ם בפרק ד' מהלכות כלים ה"ג היינו אמרים שצפוי הזהב במל לגבי העץ ובתלמיד חכם נמיו והיה מתר לו להמשיך אחר התנאות גופניות שהרי הגוף הוא העקר והצפוי הוא הטפל ואם כך היתה בנות הכתוב, היה לו לומר ועשו ארון עצי שטים וצפית אותו וכו' מבית ומחוץ ותו לא ומדכתיב "תצפנו" שמע מנא שהצפוי הוא דבר בפני עצמו ויש לו שם בפני עצמו ואינו במל לגבי הקלי ולכן עשה ג' ארזות שלפעמים התלמיד חכם צריך שיהיוף לרשע מחמת איזה הברכה ואז זהב מבפנים ולא מבחוץ והזהב שבפנים עומד לבדו ואינו מחבר עם אותו של חוץ, אי"נ אמרו ו"ל לעולם יעסק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה ואז הוא זהב מבחוץ ולא מבפנים ולפעמים הוא טוב ונעים בפנים ובחוץ כדרך כל החכמים והצדיקים ואדרבא העץ דהינו הגוף חד בתרי בטיל לפי שמוחשבותיו מבפנים ומעשיו מבחוץ טובים ונכחים וממשיכים הגוף שיתבטל הנאותיו מחמת עיון הנשמה ומשום הכי עשה ג' ארזות מבדלות זו מזו כדי שלפעמים על צד ההכרח ישתמש בא' מהן לבד, שהרי אף בשל עץ צריך לפעמים להשתמש בו לבדו, דגומל נפשו איש חסד, ותיב אדם לתן את הדין על מה שראה עיניו ולא אכל וכן מתחלה בשלומד האדם אינו עדין שלם במדותיו ובמעשיו כדאמר" מעקרא פי עביד איניש אדעתא דנפשיה קא עביד אכל בשנתחכם וקנה חכמה ומוסר אז אינם ארזות מבדלות זו מזו אלא כל הג' הן נחשבות לא' והעץ במל לגבי הזהב והגוף במל לגבי הנשמה.

בערך ס' - סרח: בספר השרשים לרד"ק: "מחברת מנחם עוד עין במפרשים ביחזקאל יז, ו - "לגפן סרחת").

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" ניו-יורק • גרשת תרמ"ח • גליון 169 • התשפ"ג

יחס מעדף לסרח העודף

כצפור, שנאמר, וכסף תועפות לה". ועין בפרוש "מנחם משיב נפש" שם, שהביא שפרנסה כולל הכל - רפואה, ישועה ומה שחסר לאדם. וכפי שמשמע בזהר הקדוש ובפוסקים שכללו בלשון 'פרנסה' כמה דברים. ובעצם מאמר חז"ל "המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו" וכו', באר "...שמבקש רחמים על צערו ועל צער השכינה, שמצר הוא שיענותיו גרמו לו צערו וגם צער להשכינה, כמאמר חז"ל (משנה סנהדרין פ"ו מ"ה) "בזמן שאדם בצער, שכינה מה הלשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי" כו'. וגם בפשיטות נראה שצערו מבטלו מעבודת השם ותברך והוא מצר גם על זה. "כופלין לו פרנסתו" - הינו שממלאין לו חסרונו בכפלים כמו שהיה צערו בכפלים, כדכתיב (תהלים צא, טו) "עמו אנכי בצרה אחלצהו וגו' ואראהו בישועתי". בישועתו לא נאמר אלא "בישועתי" כביכול. והא דקאמר "וכסף תועפות לה" הינו מה שאמה כוסף יתמלא לה בכפלים כנזכר לעיל והוא מלשון "כי נכסף נכספתה" (בראשית לא, ל). "ורבי שמואל בר נחמני אמר, פרנסתו מעופפת לו כצפור" - הינו שמבקשו יתמלא לו במהרה, שנאמר "וכסף" - מה שאמה כוסף, "תועפות לה" - יבא לה במהרה כצפור הממהר לעוף וכדכתיב (ישעיהו לא, ה) "כצפרים עפות כן גן ה' צב-אות" וממילא כשנושע נושע בה' הינו כביכול עם ה' שהמלך נושע בתשועתו כמו שכתב בספר "אור החיים" בפרשת וזאת הברכה בפסוק זה (דברים לג, כט), עין שם". עוד עין על דרך זה ב"תפארת שלמה" פרשת בחקותי (ויקרא כו, ה); "סדורו של שבת" (חלק ב' דרוש ח פרק ב, אות ז) ועוד, שבאשר חס ותלילה באה איזה צרה רחמנא ליצילן, שפכל שמשתף את צער השכינה בצערו, זוכה להחליץ מן הצרה ולהשפיע על עצמו טובה וברכה. ועוד עין "תפארת שלמה" (פרשת עקב דברים ט, הועוד) על מאמר חז"ל (מעניית ל"ב) "כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה", שעל ידי שמצטער על אבלות ירושלים, שהיא צער השכינה, זוכה לראות כבר עתה בשמחתה, עין שם. (עוד לגדל החובה לתת את הדעת לצער השכינה, עין "שערי קדשה" למהרה"ו זיע"א חלק א' שער ג, בהמהרש"א ברכות ח ע"א ובבן יהוידע שם). ואולי שכר זה נרמז בלשון "סרח העודף", שמשמעות המילה "סרח" יתרון והתפשטות (עין

יריעות המשכן היו ארבעה; היריעה הראשונה (כו, א-ו) התחתונה והצמודה לקרשים, והיא נקראת "המשכן". היתה עשויה מעשר יריעות שהרכבו ממש משזר ותכלת וארגמן ותלעת שני ונארגו באומנות מיוחדת, באפן שמצד אחד צורת אריה ומצדו השני צורת נשר. יריעה זו היא המשכן. מעליהם השניה (כו, ז-יג) מיריעות עזים, שפסו את המשכן מפל צדדיו והיא נקראת "יריעות האהל". ומעליהם עוד שתי יריעות (שלישית ורביעית כו, יד) מעורות אלים מאדמים ומעורות תחשים [לדעת רבי נחמיה הם שתי פסוים, ולדעת רבי יהודה - יריעה אחת שחציה עורות אלים וחציה עורות תחשים]. ולאחר שנצטוו על הכנת היריעות, באה הצווי על הכנת הקרשים.

הסרח העודף

יריעות העזים עטפו את המשכן על כל צדדיו; בצפון ודרום, ירדו תשע אמות לכל צד [גבה המשכן עשר אמות, ורק אמה אחת נותרה מגלה] ובפתח המשכן מול פני האהל - חצי יריעה. ומאחורי המשכן היו יריעות האהל מכסות את כל קרשי המשכן. על צד זה נאמר בתורה (כו, יב) "וסרח העודף ביריעת האהל חצי היריעה העדפת תסרח על אחרי המשכן". כלומר, היריעה האחרית אף הותירה אמה אחת סרוחה על הארץ [על פי שבת (צח ע"ב) אמנם עין בכריתא דמ"ט מדות שמשמע שסרח העודף מכסה את האמה האחרונה. עין שם].

לתת את הדעת על השכינה שבמערב

כידוע, עקר השראת שכינה היא בצד מערב (עין בבא בתרא כה ע"ב) וכן מערב המשכן הוא כנגד השכינה (עין אלשיך כו, יב). ואולי גם גדל קדשתו מהיותו בגב קודש הקדשים וקרוב ביותר לארון. ועל דרך זה נראה לרמוז בדרך אפסר שהסרח העודף, אותה אמת יריעה שנמשכת בצד מערב לארץ, היא כנגד שכינתא בעפרא. ואמרו רבותינו זכרוננו לברכה שהמצטער בצער השכינה נותן לבו על העדר כבוד השם בגלות ומכנין לבו בעבודתו לאקמא שכינתא מעפרא, זוכה לתוספת שכר על המצוה שלו, על דרך שאמרו חז"ל (ברכות סג ע"א) "אמר רב הונא בר ברכיה משום רבי אלעזר הקפ"ר, כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו, שנאמר (איוב כב, כה) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לה. רבי שמואל בר נחמני אמר, פרנסתו מעופפת לו

כי כאשר מוסיף את צער השכינה לצער, וכמו כן את פונת הקמתה בתורתו ומצוותיו, יזכה לשכר ביתרון ותוספת. מדה במדה.

עוד נראה לומר בדרך אפסר, שפסח העודף הוא גם כנגד הכתל המערבי, שמקומו מאחורי מקום המקדש במערב, שנסרח מאחורי המקדש. ואמר חז"ל (שמות רבה ב, ב; במדבר רבה יא, ב; שיר השירים רבה ב כו, ד ועוד) מעולם לא זזה השכינה מהכתל המערבי. ולכולי עלמא היא שורה שם בהעלם (כמוכא משם הלש"ם הובאו דבריו בספר הזכרון "תפארת רפאל קלט, עין שם) ומשם משפיע סיוע לבא להטהר ולהתקדש בקדשת התורה (עין צ"ח ברכות מח ע"ב דבור המתחיל "אותו יום") והוא עדות שיעדין חביבות השם יתברך עלינו (עין "יערות דבש" חלק ב דרוש ד) ומכח זה והשראת השכינה נשמר מטנוף הסטרא אחרא (עין שם). ואולי סגולות אלו ועוד ממקום קדוש זה משפיעות גם מהיותו עד לחרבן, שקיומו מעורר צער השכינה, וכאמור על ידי צער זה זוכה האדם להשפעות טובות בכל עניונו.

והנה כתב מרן ב"ש"לחן ערוך" (אורח חיים א, א) "ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חרבן בית המקדש" והוסיפו המפרשים ("באר היטב" ס"ק ז; "משנה ברורה" ס"ק יט ועוד) "אבל התורה והתפלה יהיה בשמחה". ונראה משמע מדבריהם, שמכלל הפעולות לאקמא שכינתא מעפרא היא השמחה בעבודת השם יתברך. ולו מצד שמחתו בהודמנות שנתנה לו לדבר עם השם ולעסק בתורתו, ובכך מגלה את אהבתו

אליו יתברך ואת רצונו להגלות כבוד מלכותו בעולם, שכל באי עולם יכירו וידעו את השם. ורבי מאיר בריש ברייתא דקנין תורה (אבות פ"ו מ"א) מנה בין מעלותיו של הלומד תורה לשמה - "משמח את המקום".

ונראה שעל דרך שהבאנו שהמצטער בצער השכינה זוכה לשכר גם בעולם הזה, ורמזנו בדרך אפסר על הסרח העודף, כן יבוא הרמז גם על השכר שמקבל בעולם הזה השמח בעבודת השם, שגם בזה כתבו רבותינו ז"ל שזוכה לשכר בעולם הזה, וכפי שכתב מרן החיד"א בפרושו על תהלים "יוסף תהלות" (לז, ד), משם הרב "נרע ברך" על הפסוק (דברים ז, יב) "והיה יעקב תשמעונו" וגו', שעל אף שרק בעולם הבא מקבלים שכר על קיום המצוות ולא בעולם הזה (עין קדושים טל ע"ב; חלין קמב ע"א), מפל מקום השמחה שאדם שמח בעשיית המצוה זהו מצוה אחרת, ועל מצוה זו - השמחה, אכל בעולם הזה בנוסף לשכר המצוה עצמה שמקבל בעולם הבא, עין שם. ובאר החיד"א על פי זה את הפסוק (לז, ד) "והתענג על ה'" - שתשמח בנפשך שזכית לקיים את מצוות השם, ובשכר זה - "ויתן לך משאלת לבך", שהרי על השמחה משלם שכר בעולם הזה.

עוד יש לרמז בסרח העודף, לעניי ישראל, שהשמחה כבכול משמח את השכינה, וכפי שהרחיב בזה החסיד יעב"ץ (אבות פ"א מ"ה). ועין שם שבזה זוכה לפרות שכר גם בעולם הזה בנוסף לשכרו בעולם הבא.

שרח בת אשר

בספרים רמזו את ה"סרח העודף" לשרח בת אשר (עין "שפתי פנה" דברים לג, כד; "אור לשמים" במדבר כו, מו; ורבות בכתיב הרב דב קוק שליט"א ועוד) ובארו באופנים שונים, על דרך הדרוש והסוד. ועל פי האמור שפסח העודף רמז להשתתפות בצער השכינה והרצון להעלותה מעפרא, נראה לומר הקשר בין שרח בת אשר לסרח העודף, כי שרח בת אשר זכתה לרום מעלתה על ידי שבשרה ליעקב אבינו עליו השלום שיוסף חי, ובזה זכתה להחיות את רוחו. וידוע מחז"ל שכל העת שהיה יעקב אבינו שרוי בצער העלמותו של יוסף הצדיק, נסתלקה ממנו השכינה. יוצא ששרח בת אשר זכתה להשרות שכינה על יעקב אבינו - בחירי האבות (בראשית רבה עו, א), והאבות הן הן המרובה לשכינה (עין שם פב, ו; מכילתא דרשב"י ועוד) וזכתה לשכר גדול גם בעולם הזה. וזכות שרח בת אשר וכל הצדיקים וזכות הכתל המערבי יקדשת השכינה יגן עלינו ובעדינו להישע בתשועת עולמים, לטוב לנו בעולם הזה ובעולם הבא, ויזכנו השם יתברך מאוצר מתנת חנם לשפע ברכה והצלחה ויודיענו אורח חיים שבע שמחות מאור פני מלך חיים וישלח רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל ובכללם לשובנה בת טובה לארץ ימים ושנות חיים מאשרים ושמחים בבריאות איתנה קבלת פני משיח צדקנו שבע שמחות וכל טוב סלה.

משיחות הפגידים שליט"א
הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)
שבת שלום ומברך

משנכנס אדר מרבין בשמחה

ענין משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט ע"א) והרי בניסן עקר גאלת ישראל ובניסן קבלת התורה ובסכות זמן שמחתנו ולא נאמר על ידי זה על כלה החדש מרבין בשמחה? וגם מה הלשון "מרבין" משמע דיש שמחה תמיד אלא דאז מרבין בה ואיזה שמחה תמידית יש לישראל בהיותם בגלות? ובאמר (הושע א, ט) "אל תשמח ישראל אל גיל" וגו' "אבל ודאי הכונה על שמחת ישראל בה מעוזם כמו שנאמר (תהלים לב, יא) "שמחו בה וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב" והוא שמחה של מצוות ותורה כמו שנאמר (שם יט, ט) "פקודי ה' ישרים משמחי לב", דהיישנות מוליד שמחה בלב כי תומת ישרים תנחם", והולך בתם ילק בטה" ואין חסר כלום ועל כן "לישרי לב שמחה" ("רסיסי לילה" אית נג)

...שאמר הרבי מלבלין זצלה"ה הפרוש משנכנס אדר מרבין בשמחה, הינו

שמרבים הסטרא דקדשה ע"י השמחה, ואב ממעטין בשמחה שממעטין הסט"א ע"י השמחה. ("שם משמואל" פרשת פי תבוא שנת עט")

ועוד יש לומר בפרוש המשנה, כי משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט ע"א) ומתחיל להופיע אור מרדכי. לכן אמרו מגלה נקראת באחד עשר, פרוש שהאור נגלה כל אחד עשר יום מראש חדש עד יום אחד עשר שואצ בבחירות ורשאי לקרות בו המגלה לבני כפרים. והנה השל"ה הקדוש כתב רמז במשנה זאת, כי "א ו"ב י"ג י"ד ט"ו עולה ס"ה מספר שם אדנ"ו כי נתגלה שיש אדון בעולם. וזה מגלה נקראת, על ידי המספר הזה מגלה האדון לכל הוצרים ע"ש. ויש לומר גם כן איזה רמז, באחד עשר, הינו א' פעם עשר. שנים עשר, הוא ב' פעמים עשר. שלשה עשר, הוא ג' פעמים עשר. ארבעה עשר, הוא ד' פעמים עשר, חמשה עשר, הוא ה' פעמים עשר. סך הכל ט"ו פעמים עשר עולה ק"ב. כי שם אדנ"ו נקרא גם כן ק"ו לשם הוי"ה הנעלם בו, וזהו כדברי השל"ה הנ"ל ("עבודת ישראל" פרשת זכור)

סגולה סגולות לעם סגולה • יאצואת לעם נאשע פרה

סגולה לרפואת הגוף והנפש

בספר "שפע טוב" מביא מה"ישמח משה" זיע"א, שעקר ושרש עבודת האיש הישראלי היא השמחה. והשמחה היא רפואה לגוף ולנפש בחינת "אדר". וזה מה שאמרנו חז"ל (ביצה טו ע"ב) - הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר. וינכסיו" פרש קניני הגוף וקניני הנפש, שאם רוצה שיתקיימו, אז יטע בהן אדר, רצה לומר בחינת אדר שמרבין בשמחה. שהעקר הוא שמחה, וכמו שכתוב (דברים כה, מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" עכ"ד. (הובא ב"דף על דף" ביצה שם)

נפלאות הבורא ית"ש מה רבו מעשי ה בדרם בתורה עשית

מה מגן על היצורים החיים באדמה מהקר החרפי?

הבורא ית"ש שם הגנות מיחדות לבעלי החיים הזעירים שמתחת לאדמה, שלא יפגעו מהקר העז השורר בחורף ולא יקפאו למות. במאמר נפרד הבאנו מדבריו של רבי אביגדור מילר זצ"ל (משעריי בגליון "תורת אביגדור"), שמעטה השלג היורד על הקרקע בנוי בשמיכת צמר בעלות שכבות אוריריות. ונעתיק קטע נוסף מדבריו בהקשר זה: "בזכות השמיכה המתממת של השלג, שהקדוש ברוך הוא העניק להם - ולנו - בחכמתו וחסדו האינסופיים! הקדוש ברוך הוא עשה להם [ליצורים החיים מתחת לאדמה] בית משלג, שבתוכו יותר חמים מאשר בחוץ, כמו האיגלו של האסקימוסים..."